

LESDOSSIER

GOED GEZORIEN!

HOOG IN DE ANDES GENIET SARAI VOOR HET EERST VAN EEN WARMER DOUCHE

Met de steun van
DE BELGISCHE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

GOED OM WETEN

HELEMAAL IK

Wie: Sarai

Leeftijd: 15 jaar

Waar: Peru (Allpachaca in de regio Ayacucho, hoog in de Andes)

Familie: mama, papa, broer, zus

Spreektaal: Quechua

School: goede leerling; wil later advocate worden

Hobby: volleybal

Bijzonder: Sarai woont hoog in het Andesgebergte. Omdat er geen warm water uit de kraan stroomt, wast ze zich buiten met koud water in een teiltje.

IK HEB ME NOG NOOIT
MET WARM WATER
KUNNEN WASSEN

GOED OM WETEN

Aantal inwoners
31 miljoen mensen

Oppervlakte
1.285.216 km² = 41 keer
groter dan België

Ligging
Peru is een land in Zuid-Amerika. Het ligt aan de Stille Oceaan en grenst aan Colombia, Brazilië, Boliviaë en Chili. De hoofdstad is Lima.

Allpachaca is een dorp in de Andes in de regio Ayacucho. Het dorp ligt op 3500 meter hoogte, op de oostelijke helling van de Andes. Ayacucho is een van de armste gebieden in Peru.

Andesgebergte
Het Andesgebergte strekt zich uit over verschillende landen langs de westkust in Zuid-Amerika (Argentinië, Chili, Boliviaë, Peru, Ecuador, Colombia en Venezuela). De Andesketen is zowat 7000 km lang. Heel wat bergtoppen zijn hoger dan 6000 meter.

Taal
De officiële taal in Peru is Spaans. Maar de inheemse indianen hebben hun eigen dialect zoals Quechua en Ayamara.

Levensverwachting
75 jaar (België: 81 jaar)

Waar leven ze van
Peruanen leven vooral van veeteelt en landbouw. In de Andes hebben de meeste families koeien. Die voorzien hen van vlees, boter en melk.

Een andere belangrijke bron van inkomsten is de fijne en zachte wol van de alpaca's. Die wol wordt wereldwijd gebruikt voor dure kleding.

Geloof
Het christelijke geloof en traditionele natuurgodsdiensten gaan hand in hand in Peru. Een van de belangrijkste goden voor de Peruanen is *Pachamama*, dat betekent Moeder Aarde. Het is de god die hen alles schenkt: leven, voedsel, water, vruchtbaarheid, dieren en planten en zoveel meer.

GOED OM WETEN

KLIMAAT

Peru is het derde land in de wereld dat het meest kwetsbaar is voor klimaatverandering. Gletsjers smelten te snel, koude periodes worden kouder en droge periodes duren langer. Dat heeft grote gevolgen voor mens en dier. De boeren moeten steeds hoger de bergen in om hun aardappelen te telen en de oogst is bedreigd door het extreme weer. **Boeren hebben daardoor minder inkomsten.** Door onvoldoende water in de bergmeren en droge velden hebben dieren niet genoeg voedsel en zijn ze verzwakt. Daardoor overleven ze de strenge koude niet. **Vorig jaar stierven zo 180.000 alpaca's in de regio Ayacucho.**

VOEDING

Peru is het land van de aardappelen. Je vindt er wel 3000 soorten patatjes. Generaties lang aten de mensen in Peru vooral aardappelen. **Altijd hetzelfde eten is niet zo gezond.** Sarai leert om ook andere groenten te telen, zo kan ze gevarieerder en gezonder eten.

ARMOEDE

Volgens officiële cijfers leeft 1/5e van de Peruaanse bevolking onder de armoedegrens. Op het platteland is het probleem meer dan dubbel zo groot: bijna de helft leeft er in armoede en ruim 1/10e zelfs in extreme armoede.

GEZONDHEID EN HYGIENE

Hoog in de bergdorpen van de Andes stroomt niet zomaar warm water uit de kraan en lang niet iedereen heeft een badkamer. Door de hoogte kan het er erg koud zijn. Mensen wassen zich snel in open lucht met koud water uit een teiltje. **Grondig wassen hoort er niet bij en dat is niet goed voor de hygiëne.** En door de kou worden de mensen bovendien sneller ziek.

ONTWIKKELINGSINDEX

De menselijke ontwikkelingsindex (HDI, Human Development Index) is een cijfer dat gegeven wordt aan een land of gebied. Het land krijgt punten voor onderwijs, gezondheid en levensstandaard. Het cijfer dat toegekend wordt, vertelt iets over het welzijn in een land. Peru scoort niet echt slecht. **Het land staat op de 89ste plaats in een lijst van 189 landen.** België staat op de 17de plaats.

GOED GEKEKEN

VRAAG EN ANTWOORD

Waarvoor gebruikt de familie van Sarai een open houtvuur?

Wat heb je nodig om een zonedouche te maken? Schrap wat niet past:

glazen flessen / buizen / verf / asbest / petflessen / een groot vat /
een gasbidon / scheerwol / een kachel / een klein vat

Waarom worden de leidingen geverfd?

Hoe warm kan het water in de zonedouche worden? a) 14°C b) 40°C c) 24°C

Waarom gebruikt Santos twee vaten?

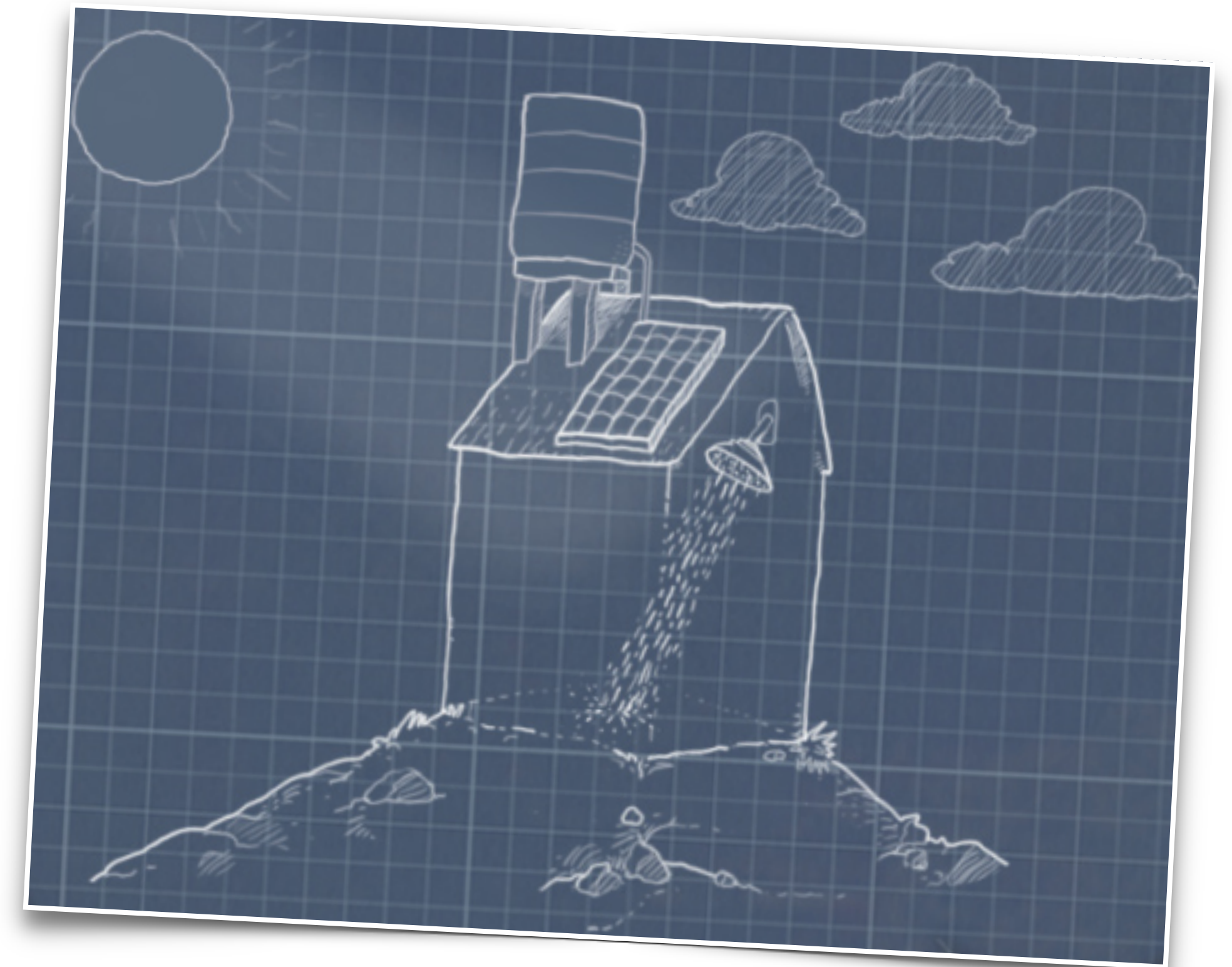
Welk dier levert de wol voor de isolatie van de douche?

a) de lama b) de vicuna c) de alpaca d) het schaap

Waarvoor wordt de rivier gebruikt?

Verbind de juiste woorden met elkaar:

blauw	warm
rivier	wol
alpaca	forel
rood	koud

GOED GESPREK

Wat betekent hygiëne en hoe belangrijk is het?

Wat doe jij om jezelf schoon te houden?

Ben jij wel eens vies? Is dat (on)gezond?

PROPER = GEZOND

Wat betekent gezond eten?

Wat doe je om gezond te eten?

Weet jij hoe je groenten kunt telen? Doe je dat zelf ook?

Wat zou jij willen leren over gezonde voeding?

EVENWICHTIG ETEN

ENERGIEK

Wat is duurzame energie?

Hoe vind je dat terug in het verhaal?

Wat betekent duurzame energie hier bij ons?

Hoe verwarm jij thuis? Wat denk je dat daar de invloed van is op het milieu?

Hoe wil jij je verwarmen als we morgen minder energie (elektriciteit en gas) hebben?

WATER = GOUD

Waar haal jij je (warm) water?

Weet jij hoeveel water je verbruikt om je te wassen, om af te wassen, om te poetsen, om de was te doen...?

Hoe zou jij je voelen als je geen warm water had?

OOK GOED GEZIEN

EXPERIMENT: WARM WATER BOVEN

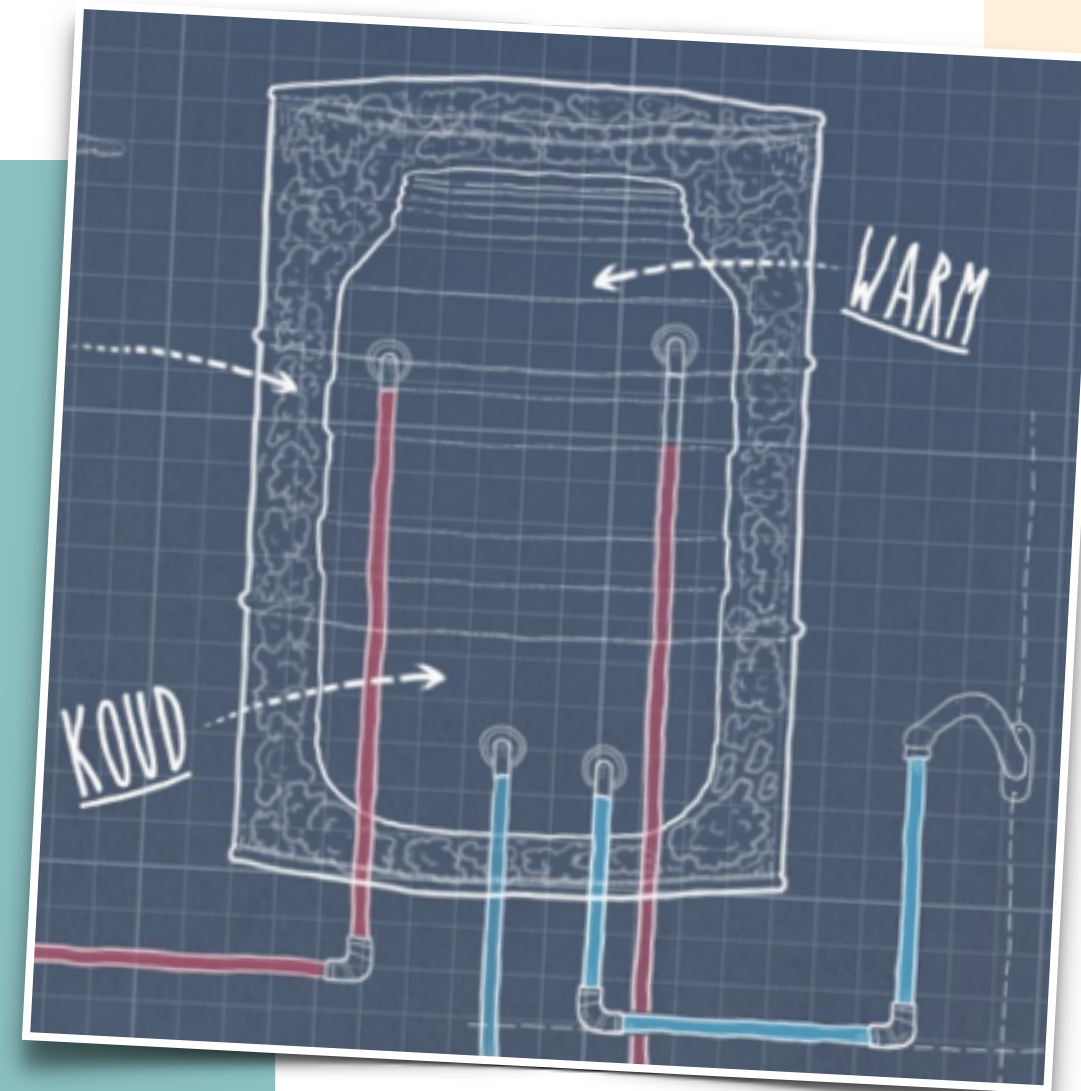
Drijft warm water echt op koud water?
Doe het experiment.

* Dit heb je nodig:

- * twee identieke glazen
- * koud water en warm water
- * kleurstof of waterverf
- * een stuk karton/postkaart
- * een laag badje om in te morsen

* Aan de slag:

- * Doe in één glas een paar druppels waterverf of kleurstof en vul dit glas tot aan de rand met warm water. Vul het andere glas tot aan de rand met koud water.
- * Leg een postkaart of stuk karton/plastic op het glas met de kleurstof.
- * Zet het glas met de kaart (die houdt het water tegen) omgekeerd op het andere glas.
- * Houd de twee glazen precies boven elkaar en haal de kaart langzaam tussen de glazen vandaan.
- * Omschrijf wat je ziet.

PETFLESPRET

Wat kun je met lege petflessen nog doen?

- * Zoek op welke uitvindingen nog werden gedaan met petflessen.
- * Bedenk zelf een uitvinding met petflessen en deel je idee met de klas.

NOG MEER ENERGIE

Waarvoor zou je het zonnepaneel van petflessen nog kunnen gebruiken?

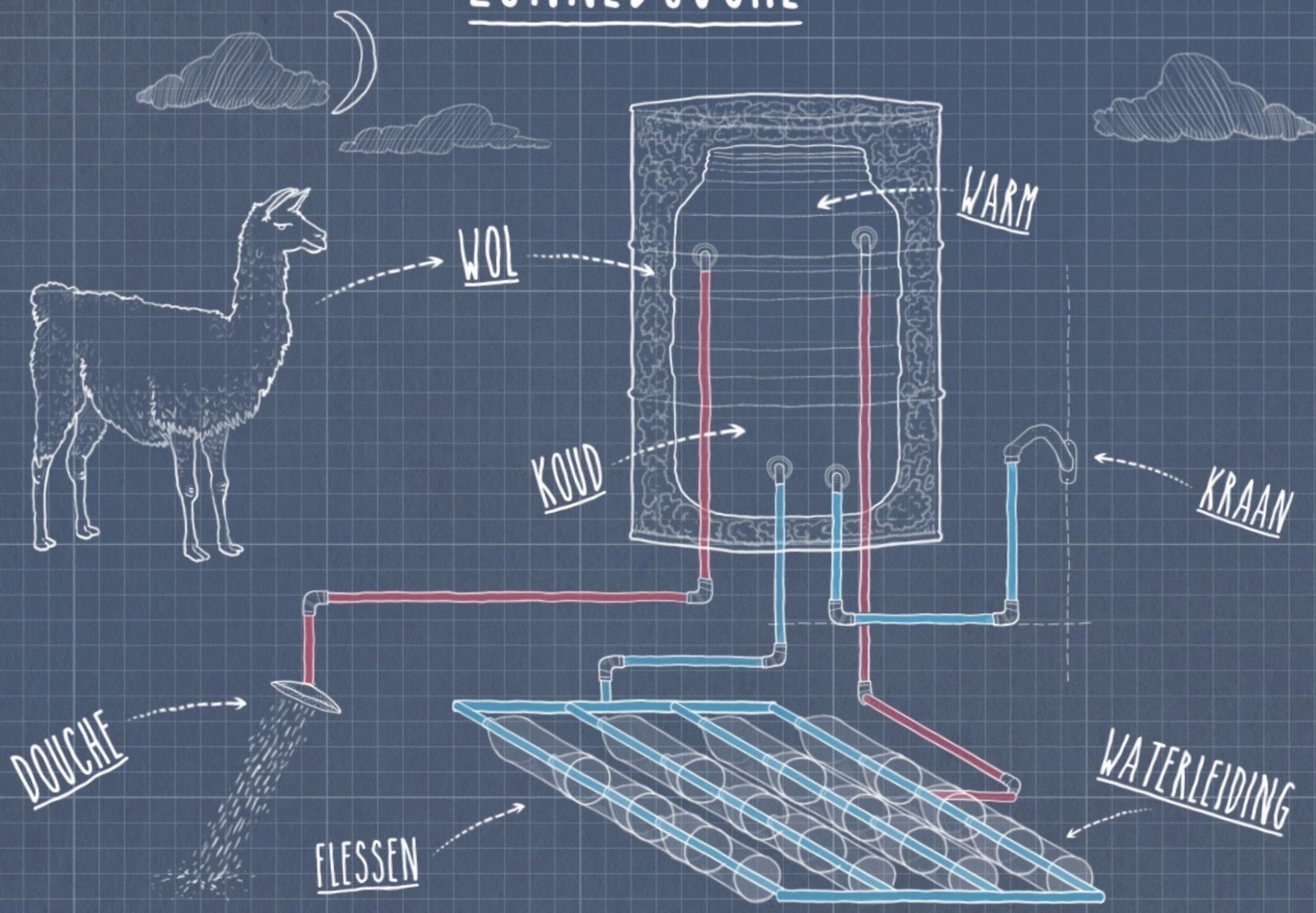
- * Welke oplossingen kun je bedenken om meer of andere energie op te wekken?
- * Schrijf al jullie ideeën op briefjes en hang ze aan de muur.
- * Kies er met de hele klas het beste idee uit. Misschien kunnen jullie het ook wel echt uitwerken.

BEWEEG JE WARM

Beeld je in dat je wakker wordt in de ijsskoude Andes.

- * Dans en beweeg om je te verwarmen.
- * Bedenk om de beurt een move.

ZONNEDOUCHE

GOED GEDAAN

NETJES GEWASSEN EN GOED GEBOERD

Solid is een ontwikkelingsorganisatie die kennis uit bedrijven wil doorgeven aan arme mensen in de wereld.

Bedrijven werken hiervoor samen met hulporganisaties. Zo kunnen mensen in arme gebieden geholpen worden om zelf technieken te leren en toe te passen. Of kunnen ze zelf een bedrijfje opstarten. Dat komt een hele groep mensen ten goede. Solid wil mensen vooral helpen om zelf hun leven in handen te nemen.

Solid doet niet zomaar aan hulpverlening. Dorpen en families die geholpen worden, moeten ook zelf iets bijdragen. De familie van Sarai krijgt niet zomaar een douche aangeleverd. Sarai's papa moet eerst zelf een badkamer bouwen.

Het project Familias Saludables verbetert de levenssituatie van gezinnen in de bergdorpen van Ayacucho. Samen met de gezinnen werkt Solid aan gezondheid en welzijn. Ook leert Solid technieken aan om woningen te verbeteren. Bijvoorbeeld voor het bouwen van een badkamer en het installeren van een zonnedouche.

Omdat duurzame landbouw belangrijk is voor de bergbewoners, worden kinderen en jongeren aangemoedigd om alles te leren over groenten, planten en dieren. Veel jongeren vluchten weg van het platteland en gaan naar de steden omdat ze denken daar een beter leven te hebben. Maar meestal is dat niet zo. Door hen een goede landbouwopleiding te geven, waarbij ze o.a. leren om biologisch te tuinieren en op het land te werken, duurzaam met het water om te gaan, en leren te recyclen, krijgt de landbouw in de hoge bergen opnieuw een toekomst. Ook Sarai leert in dit Jovem-project alles over groenten. Het helpt de familie om andere gewassen te ontdekken en gevarieerd te eten.

HOE GEBRUIKEN IN DE KLAS

Ontwikkelingseducatie

Ontwikkelingseducatie leert kinderen om **kritisch na te denken** over problemen in de wereld. Kinderen leren om hun eigen waarden en denken af te toetsen aan die van anderen en gaan in gesprek over problemen hier en elders. Zo leren ze wat **solidariteit** is en hoe ze **verantwoordelijkheid** kunnen opnemen.

Leidraad

Het educatieve pakket bij het Ketnet-programma 'GOED GEZIEN!' is een leidraad om wereldse problemen bespreekbaar te maken met een vertaalslag naar het hier. **Leren kijken en begrijpen, interpreteren, reflecteren en samen creatief en probleemoplossend overleggen.** Elke leraar kan zelf werkopdrachten en denkoefeningen toevoegen of de voorgestelde suggesties aanpassen aan de leer- en klassituatie. Dit pakket is een inspiratie voor gebruik op maat van elke leercontext.

Verduidelijking

- * **Goed om weten:** nuttig achtergrondinformatie over het land, het lokale leven en de ontwikkelingsthema's.
- * **Goed gekeken:** observatievragen. Wat hebben kinderen gezien? Wat hebben ze onthouden van de aflevering? Open vragen en andere formats (verbindingsvragen, waar/niet waar, meerkeuzevragen...) wisselen elkaar af.
- * **Goed gesprek:** gespreksonderwerpen voor een beschouwend gesprek over thema's die aan bod komen in de aflevering.
- * **Ook goed gezien:** muzische verwerkingsopdrachten waarmee kinderen zelf aan de slag kunnen. Deze opdrachten passen binnen de muzische pijlers: muziek, dans/beweging, beeld en media.

Leergebieden

Ontwikkelingseducatie kan op verschillende manieren geïntegreerd worden in het leerprogramma. Dit lesdossier kan worden ingezet in volgende lessen:

Mens & Maatschappij - Nederlands - Wetenschap & Techniek - Muzische & creatieve vorming.

Vragen of meer info: info@ketnet.be - info@padaboem.be